

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 449

Ekonomia

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Joanna Świrska-Korlub, Jadwiga Marcinek

Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych

www.pracnaukowe.ue.wroc.pl

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons

Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192

e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-616-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław

tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl

www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Piotr Adamczewski: Organizacje inteligentne w rozwoju społeczeństwa wiedzy / Intelligent organizations in the development of knowledge society	13
Maciej Banasik: Siła demokracji a władza finansjery na przykładzie kryzysu w Grecji / The strength of democracy vs. the power of high finance on the example of the crisis in Greece	23
Paweł Białynicki-Birula, Łukasz Mamica: Uwarunkowania i efekty polityki przemysłowej w świetle neoweberowskiej koncepcji państwa / Determinants and effects of industrial policy in the context of the neoweberian state model	40
Jan Borowiec: Integracja handlowa jako determinanta synchronizacji cykli koniunkturalnych w strefie euro / Trade integration as a determinant of business cycles synchronization in the Euro Area	52
Malgorzata Bułkowska: Potencjalny wpływ bilateralnych umów handlowych na wzrost gospodarczy UE – przewidywane skutki dla polskiego sektora rolno-spożywczego / Potential impact of the bilateral trade agreements on the economic growth in the EU – expected consequences for the Polish agri-food sector	61
Sławomir Czetwertyński: Produkcja partnerska a nieformalny obrót cyfrowymi dobrami informacyjnymi / Peer production vs. informal distribution of digital information goods	72
Ireneusz Dąbrowski: Mechanizmy sprzężeń zwrotnych i ujęcie cybernetyczne w ekonomii / Feedbacks and cybernetic coverage in economics	86
Tomasz Dębowski: Polityka regionalna Unii Europejskiej w Polsce – teraźniejszość i przyszłość / Regional policy of the European Union in Poland – present and future	96
Wirginia Doryń: Innowacyjność sektora niskiej techniki w krajach Unii Europejskiej – analiza porównawcza / Innovation of the low technology sector in the European Union – a comparative analysis	109
Karolina Dreła: Prekariat – kierunki zmian i wpływ na rynek pracy / Precariat – directions of changes and impact on the labour market	118
Monika Fabińska: Droga kobiet do sukcesu biznesowego w dobie polityki równych szans / Women’s road to business success in the era of equal opportunities policy	130

Maria Fic, Daniel Fic, Edyta Ropuszyńska-Surma: Społeczno-ekonomiczne ograniczenia rozwoju gospodarczego Polski w kontekście pułapki średniego dochodu / Socio-economic constraints of the Polish economic growth in context of the middle-income trap	142
Paweł Głodek: Proces komercjalizacji wiedzy a struktury uczelni wyższej – ujęcie modelowe / Process of knowledge commercialization and university organisational units – model approach.....	155
Aleksandra Grabowska-Powaga: Uwarunkowania kształtowania kapitału społecznego – odniesienia do Polski / Factors that influence social capital – references to Poland.....	169
Alina Grynia: Poziom oraz struktura finansowania działalności badawczo-rozwojowej na Litwie na tle pozostałych krajów UE / Level and structure of investment in research and development in Lithuania in comparison with other countries	177
Mariusz Hamulczuk, Jakub Kraciuk: Procesy globalizacji a wzrost gospodarczy w krajach europejskich / Globalisation processes vs. economic growth in the European countries	191
Anna Horodecka, Liudmyła Vozna: The vulnerability of the labor market as the effect of the human motivation to work / Wrażliwość rynku pracy jako skutek motywacji człowieka do pracy	207
Agata Jakubowska: Instytucjonalne podłoże relacji podmiotów funkcjonujących na rynku / Institutional background of relations between entities on the market	216
Ewa Jaska: Uwarunkowania makroekonomiczne rozwoju rynku reklamy medialnej w Polsce / Macroeconomic conditions for the development of media advertising market in Poland	224
Michał Jurek: Społeczna odpowiedzialność biznesu – ewolucja koncepcji i jej znaczenia / Corporate social responsibility – evolution of the concept and its importance.....	234
Renata Karkowska, Igor Kravchuk: Struktura inwestorów na GPW w Warszawie w kontekście zmian makroekonomicznych i rynkowych / Structure of investors in the Warsaw Stock Exchange in the context of macroeconomic and market changes.....	246
Grażyna Karmowska: Analiza i ocena poziomu ekoinnowacji w nowych krajach członkowskich Unii Europejskiej / Analysis and assessment of the level of eco-innovation in the new member countries of the European Union	257
Dariusz Kielczewski: Racjonalność człowieka gospodarującego w ujęciu koncepcji <i>homo sustinens</i> / Rationality of managing man in the concept of <i>homo sustinens</i>	269

Krystyna Kietlińska: Rola powiatowych urzędów pracy w przeciwdziałaniu bezrobociu w Polsce / The role of district labour offices of work in counter-acting unemployment in Poland	277
Aneta Kisiel: Kształtowanie kapitału ludzkiego – wybrane problemy / Human capital shaping – selected issues	289
Dariusz Klimek: Funkcja ekonomiczna imigracji na polskim rynku pracy / The economic function of immigration on the Polish labor market	300
Paweł Kocoń: Zarządzanie informacją – utajnianiem i ujawnianiem – jako funkcja zarządzania publicznego / Managing the information – encryption and disclosure – as public management functions	310
Anna Kozłowska, Agnieszka Szczepowska-Flis: Weryfikacja hipotezy schumpeterowskiej w kontekście rodzajowej struktury wdrażanych innowacji / Verification of Schumpeterian hypothesis in the context of generic structure of innovations	319
Anna Kozłowska, Agnieszka Szczepowska-Flis: Wpływ wybranych warunków działalności gospodarczej na aktywność innowacyjną przedsiębiorstw / Influence of chosen conditions of economic activity on innovation activity of enterprises	329
Joanna Kudelko: Nowy paradygmat rozwoju w realizacji polityki spójności / New paradigm of development in the implementation of cohesion policy	340
Wojciech Leoński: Rola państwa i instytucji rządowych w promowaniu koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu w Polsce / The role of the state and government agencies in promoting the concept of corporate social responsibility in Poland	350
Renata Lisowska: Kształtowanie przewagi konkurencyjnej małych i średnich przedsiębiorstw poprzez wykorzystanie wzornictwa przemysłowego – doświadczenia województwa wielkopolskiego / Shaping the competitive advantage of small and medium-sized enterprises through the use of industrial design – experience of the Wielkopolskie Voivodeship	358
Irena Łącka: Wkład uczelni i instytutów badawczych w ochronę własności przemysłowej w Polsce w latach 2009-2014 / Input of universities and research institutes on the protection of industrial property in Poland between 2009 and 2014	368
Agnieszka Malkowska: Eksport województwa zachodniopomorskiego – charakterystyka i znaczenie dla regionu / Exports in Zachodniopomorskie Voivodeship – profile and significance for the region	381
Natalia Mańkowska: Usługi e-administracji a konkurencyjność międzynarodowa w wymiarze instytucjonalnym / E-government services and institutional competitiveness	392
Grażyna Michalczuk, Julita Fiedorczyk: Kapitał intelektualny kraju (NIC) – konceptualizacja podejść / National intellectual capital (NIC) – the conceptualization of approach	402

Michał Michorowski, Artur Pollok, Bogumiła Szopa: Przeobrażenia w sferze dochodów gospodarstw domowych w Polsce według grup społeczno-ekonomicznych w latach 1993-2014 / Transformations in household incomes in Poland by socioeconomic groups in 1993-2014	412
Dorota Milek: Przestrzenne zróżnicowanie innowacyjności polskich regionów / Spatial diversity of Polish regions innovativeness	424
Bogumiła Mucha-Leszko: Przyczyny słabego ożywienia koniunktury gospodarczej w strefie euro w świetle hipotezy o nowej sekularnej stagnacji / Causes of the Eurozone's slow economic recovery in the light of new secular stagnation hypothesis	436
Rafał Nagaj: Działania zbiorowe i na rzecz innych – analiza porównawcza polskich, litewskich i hiszpańskich studentów / Collective actions and helping others – comparative analysis of Polish, Lithuanian and Spanish student)	450
Paulina Nowak: Regionalne zróżnicowania poziomu nasycenia w ośrodki innowacji i przedsiębiorczości / Regional variation in the level of saturation in the centers of innovation and entrepreneurship	462
Robert Pietrzykowski: Rozwój gospodarczy państw Europy Środkowej i Wschodniej jako członków Unii Europejskiej / Economic development of countries of Central and Eastern Europe as members of the European Union	476
Elżbieta Pohulak-Żołędowska, Arkadiusz Żabiński: Wykorzystanie idei otwartych innowacji we współczesnych gospodarkach / Open innovation concept in contemporary economies	487
Gabriela Przesławska: Otoczenie instytucjonalne jako czynnik międzynarodowej konkurencyjności kraju oraz inkluzywnego wzrostu / Institutional environment as a factor of country's international competitiveness and inclusive growth.....	498
Malgorzata Raczkowska: Jakość życia w krajach Unii Europejskiej / Quality of life in the European Union	511
Anna Rutkowska-Gurak: Refleksje nad metodologią nauk ekonomicznych / Reflections on the methodology of economic sciences	522
Stanisław Swadźba: Wzrost gospodarczy krajów Azji Południowo-Wschodniej i Unii Europejskiej. Analiza porównawcza / The economic growth of South-East Asia and the European Union. Comparative analysis	536
Anna Sworowska: Współpraca patentowa nauki i biznesu na przykładzie województwa podkarpackiego – analiza sieci / Network analysis of patent cooperation between science and business – the case of Subcarpathian region	547
Monika Szafrąńska, Renata Matysik-Pejas: Społeczna odpowiedzialność banków komercyjnych w Polsce wobec środowiska naturalnego / Corpo-	

rate social responsibility of commercial banks in Poland towards the natural environment.....	559
Piotr Szkudlarek: Płeć studentów a ich aktywność społeczna w świetle badań nad kapitałem społecznym / Sex of students and their social activity in the light of research into the social capital	573
Agnieszka Szulc: Instytucje formalne i nieformalne na rynku pracy w Polsce / Formal and informal institutions on the labour market in Poland	584
Andrzej Szuwarzyński: Porównanie efektywności działalności badawczo-rozwojowej w krajach OECD / Comparison of efficiency of research and development in OECD countries	595
Magdalena Szyszko: Oczekiwania bliskie racjonalnym? Współczesne koncepcje kształtowania oczekiwań uczestników rynku / Bounded rationality of expectations? Modern hypotheses of expectations formation of market participants.....	606
Ewa Ślęzak: Migracje Polaków po 2004 roku a gospodarstwa domowe – implikacje teoretyczne i praktyczne / Migrations of the Polish after 2004 vs. the households – theoretical and practical implications	616
Mirosława Tereszczuk: Instrumenty polityki handlowej Unii Europejskiej a polski handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi / Trade policy instruments of the European Union versus the Polish foreign trade in agricultural products	627
Agnieszka Tomczak: Polityka monetarna i fiskalna w warunkach wysokiego zadłużenia / Monetary and fiscal policy in the conditions of considerable indebtedness.....	639
Katarzyna Twarowska: Efekty międzynarodowej koordynacji polityki walutowej w latach 1978-2015 / Effects of international monetary policy coordination in the period 1978-2015.....	652
Zuzanna Urbanowicz: Simulation analysis of the degree of inadequacy in the single monetary policy for the EU economy outside the euro zone / Symulacyjna analiza stopnia nieadekwatności jednolitej polityki pieniężnej dla unijnej gospodarki spoza strefy euro	665
Grażyna Węgrzyn: Absolwenci na europejskim rynku pracy – analiza porównawcza / University graduates at European labour market – comparative analysis	675
Danuta Witczak-Roszkowska: Kapitał społeczny polskich regionów / Social capital of Polish regions.....	686
Katarzyna Włodarczyk: Serwicyzacja konsumpcji w polskich gospodarstwach domowych / Servicization of consumption in Polish households.....	699
Renata Wojciechowska: Between economic triumphalism and anti-economism / Między tryumfalizmem ekonomicznym a antyeconomizmem	709

Malgorzata Wosiek: Migracje międzynarodowe w procesach dostosowawczych na rynkach pracy krajów UE w czasie kryzysu / International migration in the labour market adjustment processes in the EU countries during the crisis	718
Urszula Zagóra-Jonszta: Dwugłos klasyków francuskich na temat podatków – Bastiat i Sismondi / Two voices of French classics about taxes – Bastiat and Sismondi	730
Malgorzata Zielenkiewicz: Konkurencyjność krajów UE w świetle globalnego kryzysu finansowego / Competitiveness of the EU countries in the context of the global financial crisis	740

Wstęp

Z wielką przyjemnością oddajemy do Państwa rąk publikację pt. „Ekonomia”, wydaną w ramach Prac Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Opracowanie składa się z 65 artykułów, w których autorzy prezentują wyniki badań w czterech obszarach problemowych analizowanych na poziomie mikro- i makroekonomicznym.

Pierwszy obszar przedstawia rozważania dotyczące rynku pracy i instytucji rynku pracy, a także roli kapitału ludzkiego w gospodarce. Znalazły się tutaj wyniki badań na temat np.: roli urzędów pracy w przeciwdziałaniu bezrobociu, wpływu instytucji formalnych i nieformalnych na rynek pracy, zjawiska prekariatu, sytuacji kobiet na rynku pracy w dobie polityki równych szans czy pozycji absolwentów na europejskim rynku pracy. Drugi obszar dotyczy problemów makroekonomicznych współczesnych gospodarek, często ukazywanych w kontekście analizy sytuacji Polski na tle innych krajów unijnych. W tej grupie artykułów zaprezentowano wyniki analiz dotyczących m.in.: interwencjonizmu monetarnego i fiskalnego w warunkach wysokiego zadłużenia, polityki monetarnej i fiskalnej w krajach unijnych, ograniczeń wzrostu i rozwoju gospodarczego, innowacyjności i przedsiębiorczości, działalności badawczo-rozwojowej oraz roli kapitału intelektualnego kraju. Trzeci obszar tematyczny prezentowanej publikacji stanowią aspekty mikroekonomiczne, omawiając je np. dokonano analizy relacji podmiotów funkcjonujących na rynku, poddano ocenie przeobrażenia w sferze dochodów gospodarstw domowych czy opisano wpływ migracji na gospodarstwa domowe w Polsce. Czwarty obszar obejmuje zaś opracowania dotyczące fundamentów ekonomii, m.in. racjonalności człowieka w ujęciu *homo sustinens*, nowych paradygmatów rozwoju, refleksji nad metodologią nauk ekonomicznych, koncepcji kształtowania oczekiwań uczestników rynku czy analiz poglądów klasyków francuskich na temat podatków.

Książka przeznaczona jest dla pracowników naukowych szkół wyższych, specjalistów w praktyce zajmujących się problematyką ekonomiczną, studentów studiów ekonomicznych oraz słuchaczy studiów podyplomowych i doktoranckich.

Artykuły składające się na niniejszą książkę były recenzowane przez samodzielnych pracowników nauki, w większości kierowników katedr ekonomii. Chcielibyśmy serdecznie podziękować za wnikliwe i rzetelne recenzje, często inspirujące do dalszych badań. Oddając powyższą publikację do rąk naszych Czytelników, wyrażamy jednocześnie nadzieję, że ze względu na jej wszechstronny charakter spotka się ona z zainteresowaniem i przyczyni do rozpoczęcia inspirujących dyskusji.

Jerzy Sokołowski

Dariusz Klimek

Politechnika Łódzka
e-mail: dariuszklimek2@gmail.com

FUNKCJA EKONOMICZNA IMIGRACJI NA POLSKIM RYNKU PRACY

THE ECONOMIC FUNCTION OF IMMIGRATION ON THE POLISH LABOR MARKET

DOI: 10.15611/pn.2016.449.26
JEL Classification: F22, J61, O15

Streszczenie: Punktem odniesienia autora artykułu są badania funkcji ekonomicznej migracji na polskim i zagranicznych rynkach pracy. Wynika z nich, że napływający migranci nie wpływają negatywnie na rynek pracy, z jednym wyjątkiem – obniżają wynagrodzenia pracowników przy pracach prostych. Na tym tle autor analizuje zmiany, jakie zaszły w strukturze migrantów na polskim rynku pracy, i prowadzi rozważania co do ewentualnych skutków tych zmian dla funkcji ekonomicznej migracji. Celem artykułu jest przedstawienie zachodzących zmian w strukturze migracji do Polski oraz próba identyfikacji skutków tych zmian. Analiza została przeprowadzona w oparciu o dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Socjalnej. Generalna ocena zmian, jakie się dokonały w strukturze zatrudnienia migrantów na polskim rynku pracy, jest pozytywna, co może wpływać korzystnie na funkcję ekonomiczną migracji, m.in. poprzez większy stopień zaspokojenia potrzeb w zakresie zatrudniania migrantów na polskim rynku pracy.

Słowa kluczowe: migracja, funkcja ekonomiczna, rynek pracy.

Summary: The reference for the author of the article are the studies concerning the economical function of migration on the Polish and international labor markets. They show that incoming migrants do not affect the labor market negatively, with one exception – they bring down the wages for simple work. On this background, the author analyzes the changes that have taken place in the structure of Polish migrants in the labor market and leads a discussion about the possible consequences of these changes for the function of economic migration. The purpose of this article is to present alike the changes in the structure of Polish migration and the attempt to identify the impact of these changes. General assessment of the changes that have taken place in the structure of employment of migrants on the Polish labor market is positive. It may have the positive influence on the economic function of migration, f.ex. by the greater extent to meet needs by hiring migrants on the Polish labor market.

Keywords: migration, economic function, labor market.

1. Wstęp

W literaturze przedmiotu wskazuje się na kilka podstawowych funkcji, jakie pełnią migranci w kraju, do którego przybywają, i w kraju, z którego wyjeżdżają: ekonomiczną, demograficzną, kulturową, know-how, polityczną. Jedną z nich, funkcją ekonomiczną, pojawia się na każdym poziomie rozważań od migranta do państwa. W krajach Europy Zachodniej oraz w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie i Australii realizowano od lat 90. szereg badań dotyczących ekonomicznych skutków migracji. Większość tych badań prowadzona była na poziomie makro, autorzy odnosili skutki do gospodarki jako całości, a nie pojedynczych przedsiębiorców. Podstawowe wnioski były następujące:

- nie stwierdzono negatywnego oddziaływania zwiększonej migracji na poziom bezrobocia na lokalnych rynkach pracy [Castles i in. 2001, Borjas 2000];
- udowodniono, że występuje wpływ migracji na poziom wynagrodzeń pracowników lokalnych, jednak przede wszystkim tych, którzy wykonywali prace proste, niewymagające kwalifikacji [Card 2001; Balicki, Stalker 2006; Longhi i in. 2005];
- stwierdzono korzystny wpływ migracji w kraju przyjmującym migrantów na poziom PKB [Boeri, Brücker 2005; Glover i in. 2001].

W Polsce przed rokiem 2015 – z uwagi na stosunkowo niewielki, w porównaniu z innymi krajami, procentowy udział imigrantów w populacji ludności – rzadko podejmowano badania dotyczące korzyści i niekorzyści z perspektywy kraju przyjmującego [Golinowska 2004; Piekut 2008; Lesińska 2012]. Dlatego prowadzono też badania skutków ekonomicznych migracji na poziomie przedsiębiorcy zatrudniającego migrantów [Kubiciel-Lodzińska 2012; Żylicz 2008; Klimek 2015]. W tym przypadku funkcją ekonomiczną migracji zarobkowej w działalności przedsiębiorców została zdefiniowana jako wpływ zatrudnienia migrantów na sytuację tych przedsiębiorców w zakresie równowagi na wewnętrznym rynku pracy, elastyczności pracy oraz wyników ekonomicznych [Klimek 2015]. Wyniki badań wskazały, że migranci w Polsce korzystnie oddziałują na poziom równowagi na wewnętrznym rynku pracy, rozumiany jako stopień uzupełniania niedoborów kadrowych w różnych przekrojach stanowisk, nie wypierając jednocześnie pracowników z ich stanowisk pracy. Zatrudnienie migrantów zwiększało również elastyczność pracy u przedsiębiorców, określaną poprzez formę prawną zatrudnienia migrantów, ich czas i system pracy oraz dyspozycyjność, a w pewnym zakresie poprawiało wyniki ekonomiczne działalności przedsiębiorcy. Wskazano przy tym, że w latach 2006-2010 polscy przedsiębiorcy mieli problemy z pozyskaniem pracowników-migrantów. Stopień zaspokojenia potrzeb kadrowych u przedsiębiorców zatrudniających migrantów do prac robotniczych wymagających określonych kwalifikacji w latach 2006-2010 wynosił od 25 do 50%, a do prac prostych od 50 do 90%. Najniższy stopień zaspokojenia potrzeb wystąpił w 2008 r. [Klimek 2015].

Badania te były wykonywane przynajmniej kilka lat temu. W oczywisty sposób pojawia się więc dziś pytanie, czy zwiększony napływ migrantów w ostatnich latach

mógł wpłynąć na ich strukturę na polskim rynku pracy? W celu odpowiedzi na to pytanie przeprowadzono analizę struktury migrantów w ostatnich latach na podstawie wydawanych zezwoleń na pracę oraz oświadczeń pracodawców zamierzających zatrudniać migrantów.

2. Migranci na polskim rynku pracy w latach 2008-2015 zatrudniani na podstawie zezwoleń na pracę

Obywatele krajów spoza UE i EOG mogą podejmować pracę w Polsce na podstawie zezwolenia na pracę wydawanego przez wojewodę. Od sierpnia 2007 r. obywatele kilku krajów (na początku była to Białoruś, Ukraina i Rosja, potem także Mołdawia, Gruzja i Armenia) mogą podejmować pracę na podstawie oświadczenia pracodawcy zamierzającego zatrudniać migrantów, rejestrowanego w powiatowym urzędzie pracy.

W latach 2008-2015 liczba wydawanych w Polsce zezwoleń na pracę zwiększyła się niemal czterokrotnie (tab. 1). Podejmujący pracę obywatele z Ukrainy, którzy jeszcze kilka lat temu dominowali wśród migrantów zatrudnianych na podstawie oświadczeń (najczęściej do prac sezonowych), stopniowo uzyskali przewagę liczebną i w tym sposobie zatrudnienia. Oznacza to, że nie można już kojarzyć migrantów z Ukrainy wyłącznie jako tych, którzy przyjeżdżają tylko na kilka miesięcy i wracają do kraju.

Tabela 1. Zezwolenia na pracę dla migrantów w Polsce w latach 2008-2015 (w liczbach i procentach)

Kraje	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Polska ogółem	65786	43663	39078	39144	40808	36622	29340	18022
w tym Ukraina	50465	26315	20416	20295	18669	12894	9504	5400
	76,5%	60,3%	52,2%	51,8%	45,7%	35,2%	32,4%	30,0%
W tym kraje o liczbie zezwoleń większej niż 500, m.in. Białoruś, Mołdawia, Chiny, Wietnam, Rosja, Turcja, USA	11322	12528	13403	13099	12360	17403	14188	8856
	17,2%	28,7%	34,3%	33,7%	40,1%	47,5%	48,4%	49,1%
W tym kraje o liczbie zezwoleń 100-499, m.in. KRL-Północ, Bangladesz, Japonia, Tajlandia, Filipiny, KRL-Południe, Armenia	2515	2961	3360	3523	3776	3988	3806	2436
	3,8%	6,8%	8,6%	9,0%	9,3%	10,9%	13,0%	13,5%
Pozostałe kraje o liczbie zezwoleń mniejszej niż 100	1448	1859	1889	2227	2003	2337	1842	1330
	2,3%	4,3%	4,9%	5,7%	4,9%	6,4%	6,3%	7,4%

Źródło: [MRPiPS 2016].

W latach 2008-2015 ogólna liczba migrantów z innych krajów niż Ukraina ulegała niewielkim wahaniom: najwięcej zatrudnionych na podstawie zezwoleń na pracę migrantów było w latach 2010-2011, w innych latach ogólna liczba zezwoleń nie przekraczała 20 tysięcy. Większym wahaniom ulegała natomiast liczba zezwoleń dla migrantów z poszczególnych krajów. Po okresie związanym z budową dróg przed

Euro 2012 (w szczególności po zerwaniu kontraktu z jedną z firm chińskich) zmniejszała się systematycznie liczba obywateli Chin. W latach 2008-2013 migranci z Chin podejmujący pracę w Polsce na podstawie zezwolenia na pracę stanowili drugą (po Ukraińcach) grupę narodowościową, natomiast już w 2015 r. więcej zezwoleń od obywateli Chin otrzymali migranci z Białorusi, Mołdawii, Uzbekistanu i Indii. W przypadku kilku krajów zauważyć można było stałą tendencję obniżania się odsetka migrantów z roku na rok. Dotyczy to przede wszystkim, poza Chinami, takich państw, jak Wietnam, Białoruś, Turcja, Nepal, Korea Południowa, Japonia, Serbia.

Tabela 2. Województwa z największą liczbą wydawanych zezwoleń na pracę w latach 2008-2015 (w procentach)

Województwo	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Mazowieckie	49,4	55,8	55,1	57,6	56,0	52,7	47,6	43,1
Małopolskie	9,6	6,1	6,5	5,0	5,1	7,1	6,8	4,6
Pomorskie	6,3	4,8	4,9	4,9	6,1	6,5	7,9	5,9
Wielkopolskie	5,5	6,2	6,2	5,6	5,5	4,7	4,7	6,4
Dolnośląskie	5,2	4,6	5,0	5,0	5,2	4,7	5,7	6,3

Źródło: [MRPiPS 2016].

Nie zmieniła się w latach 2008-2015 dominująca na mapie migracji pozycja województwa mazowieckiego, przede wszystkim Warszawy, przyjmującej niemal połowę migrantów zatrudnianych na podstawie zezwolenia na pracę (tab. 2). Nowością, która pojawiła się na rynku pracy w Warszawie, była kilkutysięczna grupa studentów, przede wszystkim z Ukrainy, uczących się i jednocześnie pracujących. Poza województwem mazowieckim regułą było, że województwa lepiej rozwinięte gospodarczo, o wyższych poziomach średnich wynagrodzeń (małopolskie, pomorskie, wielkopolskie, dolnośląskie), skupiały większą liczbę migrantów niż np. warmińsko-mazurskie czy podlaskie. W latach 2008-2015 nie wystąpiły w tym zakresie istotne zmiany.

Tabela 3. Migranci uzyskujący zezwolenia na pracę według wybranych grup pracowniczych w latach 2008-2015 (w procentach)

Rok	Kadra kierownicza, specjaliści, doradcy	Robotnicy wykwalifikowani	Pracownicy prac prostych
2015	5,5	43,4	22,9
2014	7,1	34,2	13,4
2013	7,7	27,4	14,7
2012	8,3	33,2	14,6
2011	8,1	32,6	15,9
2010	10,5	30,3	13,6
2009	19,4	31,2	16,5
2008	27,3	34,5	13,5

Źródło: [MRPiPS 2016].

Od 30 do 40% migrantów uzyskujących zezwolenia na pracę w Polsce w latach 2008-2015 byli to robotnicy wykwalifikowani (kierowcy pojazdów ciężarowych, spawacze, monterzy konstrukcji, murarze, zbrojarze, cieśle itp.) (tab. 3). Zarówno liczba tego typu pracowników, jak i odsetek w ogólnej liczbie migrantów stopniowo (poza 2013 r.) wzrastał. W ostatnich latach obniżała się za to liczba migrantów zaliczanych do grupy kadr kierowniczych, specjalistów i doradców. Przyczyny tego są dwie. Po pierwsze, inwestorzy zagraniczni przekonali się do zatrudniania polskich menedżerów. Obecnie rzadkością jest już cudzoziemiec w zarządach firm z kapitałem zagranicznym rejestrowanych w Polsce; dotyczy to przede wszystkim dużych korporacji. Po drugie w latach 2008-2010, kiedy tzw. test rynku pracy był wyjątkowo rygorystyczny, prostym sposobem uzyskania zezwolenia na pracę było powołanie migranta na członka zarządu firmy w Polsce. W ostatnich latach, kiedy rygory

Tabela 4. Migranci podejmujący pracę na podstawie zezwolenia na pracę w Polsce w latach 2008-2015 w działach i branżach

Rok	Ogółem	Rolnictwo		Przemysł		Budownictwo		Handel	
	liczba	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
2015	65 786	3 178	4,8	4 588	7,0	12 911	19,6	5 570	8,5
2014	43 663	2 333	5,3	2 167	5,0	7 084	16,2	6 610	15,1
2013	39 078	1 842	4,7	1 897	4,9	5 054	12,9	7 164	18,3
2012	39 144	1 719	4,4	2 434	6,2	7 753	19,8	6 999	17,9
2011	40 808	1 676	4,1	3 877	9,5	8 945	21,9	6 833	16,7
2010	36 622	831	2,3	4 035	11,0	5 923	16,2	5 779	15,8
Rok	Ogółem	Transport		Hotele, gastronomia		Informacja, komunikacja		Finanse, ubezpieczenia	
	liczba	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
2015	65 786	7 957	12,1	2 576	3,9	1 712	2,6	336	0,5
2014	43 663	4 291	9,8	2 835	6,5	980	2,2	232	0,5
2013	39 078	3 380	8,6	3 029	7,8	758	1,9	251	0,6
2012	39 144	3 082	7,9	2 883	7,4	691	1,8	220	0,6
2011	40 808	2 591	6,3	3 012	7,4	376	0,9	129	0,3
2010	36 622	1 985	5,4	2 493	6,8	134	0,4	177	0,5
Rok	Ogółem	Nauka, technika		Edukacja		Zdrowie		Gospodarstwa domowe	
	liczba	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
2015	65 786	3 322	5,0	303	0,5	247	0,4	7585	11,5
2014	43 663	2 003	4,6	282	0,6	275	0,6	5780	13,2
2013	39 078	1 849	4,7	356	0,9	343	0,9	5014	12,8
2012	39 144	2 165	5,5	314	0,8	383	1,0	4483	11,5
2011	40 808	3 323	8,1	324	0,8	385	0,9	4365	10,7
2010	36 622	3 285	9,0	211	0,6	314	0,9	2624	7,2

Źródło: [MRPiPS 2016].

testu rynku pracy obniżyły się oraz zaistniało wiele innych sposobów uzyskania zezwolenia na pracę, odsetek zatrudnianych osób tej grupy pracowniczej zmniejszyła się. Widoczny wzrost procentowy pracowników do prac prostych wiąże się z dużym napływem migrantów z Ukrainy w 2015 r. i podejmowaniem „jakiegokolwiek” dostępnej pracy.

W tabeli 4 ujęte są zmiany w zakresie branżowej struktury zatrudnienia migrantów podejmujących pracę na podstawie zezwolenia w latach 2010-2015. W niemal wszystkich podstawowych działach i branżach, w których pracują migranci, w 2015 r. wzrosło zatrudnienie migrantów (poza handlem, hotelarstwem i gastronomią), szczególnie w budownictwie, przemyśle, transporcie i gospodarstwach domowych. Istotne zmiany wystąpiły również w branżach niszowych dla migrantów, ale i tu interesujące było podejmowanie pracy w coraz większej skali przez informatyków z Ukrainy (do tej pory informatycy migrowali przede wszystkim do USA, Kanady i krajów Europy Zachodniej). Nie wzrastała zaś w ostatnich latach liczba migrantów w nauce, edukacji i ochronie zdrowia.

Tabela 5. Kraje z największym odsetkiem kobiet wśród migrantów podejmujących pracę na podstawie zezwolenia na pracę w Polsce w latach 2008-2015

Zezwolenia na pracę	2015	2014	2013	2012	2011
Filipiny	62,6	48,0	73,1	56,4	53,1
Tajlandia	52,8	63,0	61,7	55,4	53,9
Rosja	35,5	41,1	41,2	43,1	41,0
Mołdawia	34,8	32,2	28,3	24,8	29,6
Ukraina	33,6	39,1	43,9	41,5	39,5
USA	32,9	33,7	27,9	27,7	23,1
Polska średnio	33,2	32,9	34,8	32,8	30,5

Źródło: [MRPiPS 2016].

W latach 2008-2015 nie wystąpiły również istotne zmiany w zakresie napływu do Polski kobiet-migrantek. Od wielu lat wśród migrantów otrzymujących zezwolenia na pracę kobiety stanowią 30-33%. Najmniej kobiet było wśród migrantów z takich krajów, jak: Bangladesz (1,1-2,5%), Pakistan (3,3-6,5%), Egipt (1,3-7,5%), najwięcej z Tajlandii, Filipin i Rosji (tab. 5).

3. Migranci na polskim rynku pracy w latach 2008-2015 zatrudniani na podstawie oświadczeń pracodawców

Niezależnie od zwiększającej się liczby migrantów zatrudnianych w Polsce na podstawie zezwolenia na pracę, migranci na naszym rynku pracy to przede wszystkim osoby podejmujące krótkookresowe (z reguły powtarzalne w każdym roku) zatrudnienie na podstawie oświadczeń polskich pracodawców. W latach 2014 i 2015

z uwagi na sytuację na Ukrainie nastąpiła eskalacja migracji tego typu. O ile w latach 2008-2010 liczba rejestrowanych oświadczeń wynosiła od 150 do 180 tysięcy, w latach 2011-2013 od 230 do 260 tysięcy, o tyle w 2015 r. wzrosła niemal do 800 tysięcy (tab. 6). Wśród tej grupy dominującą pozycję zajmują migranci z Ukrainy – 91,2% ogółu oświadczeń w 2008 r. i już 97,5% ogółu oświadczeń w 2015 r. Zwraca także uwagę rosnąca na polskim rynku pracy liczba migrantów z Mołdawii i zmniejszająca się liczba migrantów z Białorusi.

Tabela 6. Liczba oświadczeń polskich pracodawców zamierzających zatrudniać migrantów w latach 2008-2015 z poszczególnych krajów

Rok	Białoruś	Rosja	Ukraina	Mołdawia	Gruzja	Armenia	Razem	% Ukraina
2015	5 599	1 939	762 700	9 575	1 366	1043	782 222	97,5
2014	4 017	1 227	372 946	6 331	2 103	774	387 398	96,3
2013	5 194	1 260	217 571	9 248	2 343	0	235 616	92,3
2012	7 636	1 624	223 671	9 421	1 384	0	243 736	91,8
2011	4 370	963	239 646	13 024	1 774	0	259 777	92,3
2010	3 623	595	169 490	5 912	453	0	180 073	94,1
2009	4 860	674	180 133	2 747	0	0	188 414	95,6
2008	12 606	1 147	142 960	0	0	0	156 713	91,2

Źródło: [MRPiPS 2016].

Podobnie jak w przypadku migrantów zatrudnianych na podstawie zezwolenia największy odsetek rejestrowanych oświadczeń pracodawców wystąpił w województwach o wyższym poziomie rozwoju i dochodów ludności. W województwie mazowieckim istotne znaczenie mieli migranci przyjeżdżający na sezon zbioru jabłek i inny owoców (czerwiec-październik) (tab. 7). W ostatnich latach na mapie migracji w Polsce nie wystąpiły jednak istotne zmiany, pomimo zwiększonego napływu migrantów.

Zmieniała się natomiast w dużym stopniu w latach 2008-2015 struktura migrantów według płci. W latach 2008-2009 niemal 50% migrantów zatrudnianych na podstawie oświadczeń to kobiety, w 2015 r. stanowiły one zaledwie nieco ponad 30% (tab. 8).

Tabela 7. Województwa z największą liczbą rejestrowanych oświadczeń pracodawców w latach 2008-2015 (w procentach)

Województwo	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Mazowieckie	40,4	52,4	55,6	53,3	52,7	51,0	56,4	48,3
Dolnośląskie	9,3	9,5	9,8	11,7	9,5	8,2	6,9	8,5
Wielkopolskie	7,5	5,7	5,0	5,0	4,6	4,0	2,9	5,7
Lubelskie	7,2	6,8	7,7	7,9	8,5	10,1	11,2	11,5
Małopolskie	5,9	5,2	3,9	3,5	3,6	3,1	2,2	2,6

Źródło: [MRPiPS 2016].

Tabela 8. Odsetek kobiet-migrantów otrzymujących oświadczenia o zamiarze zatrudnienia od polskich pracodawców w latach 2008-2015

Rok	Ogółem	Białoruś	Rosja	Ukraina	Mołdawia	Gruzja	Armenia
2015	33,7	19,9	36,1	33,8	35,0	20,3	23,0
2014	38,4	29,8	40,6	38,6	35,3	21,8	30,7
2013	44,6	33,6	41,2	45,1	45,8	20,4	0,0
2012	38,4	33,2	41,7	38,5	41,2	25,4	0,0
2011	43,5	32,9	41,5	43,6	46,6	42,6	0,0
2010	45,7	31,1	46,4	46,0	48,6	32,2	0,0
2009	49,0	43,3	46,4	49,3	35,2	0,0	0,0
2008	46,7	28,2	30,4	48,5	0,0	0,0	0,0

Źródło: [MRPiPS 2016].

Tabela 9. Działy i branże gospodarki zatrudniające migrantów na podstawie oświadczeń polskich pracodawców w latach 2008-2015 (w procentach)

Dział/Branża	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Rolnictwo	35,4	46,0	50,3	46,6	49,6	60,9	64,4	49,4
Budownictwo	14,2	14,1	12,6	22,1	22,0	11,1	10,1	15,3
Usługi domowe	3,2	3,3	2,5	3,0	4,5	3,7	4,6	5,3
Handel	4,5	4,2	5,1	2,7	1,8	1,4	2,0	3,2
Przemysł	12,2	12,1	7,5	6,7	5,9	3,5	3,5	6,4
Transport	3,8	3,2	2,4	3,0	2,3	2,0	1,6	3,0
Hotelarstwo, gastronomia	1,5	1,2	1,6	1,9	1,7	2,3	1,8	2,4
Inne	25,2	15,9	18,0	13,9	12,4	15,0	12,0	15,0

Źródło: [MRPiPS 2016].

Analizując dane dotyczące działów i branż gospodarki zatrudniających migrantów na podstawie oświadczeń, zwraca uwagę zwiększona liczba migrantów w ostatnich latach wchłonięta przez wszystkie działy i branże, w szczególności przez przemysł i budownictwo. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że w latach 2008-2010 migranci zatrudniani byli w 50-60% w rolnictwie, w 2015 r. już tylko 35% migrantów zatrudnianych na podstawie oświadczeń pracowało w tym dziale (tab. 9).

4. Zakończenie

Wywiady z przedsiębiorcami zatrudniającymi migrantów oraz analiza struktury migrantów w latach 2008-2015 pozwoliła sformułować kilka wniosków:

- w ostatnich latach utrzymała się, a nawet zwiększyła dominacja na polskim rynku pracy migrantów z Ukrainy. W przypadku podejmowania pracy na podstawie zezwolenia na pracę trzech na czterech byli to Ukraińcy, w przypadku podejmowania pracy przez migrantów w Polsce na podstawie oświadczenia pracodawcy na 100 migrantów tylko trzech nie pochodziło z Ukrainy;

- wzrost liczby zezwoleń na pracę w dużej skali oznacza, że coraz więcej migrantów traktuje Polskę jako stałe miejsce pracy, choć liczba pracowników krótkookresowych wzrosła jeszcze w większym stopniu niż długookresowych. O stabilizacji na rynku pracy migrantów świadczy również zwiększająca się liczba umów o pracę w miejsce umów o dzieło;
- zmieniła się struktura zatrudnienia migrantów: zwiększała się liczba robotników wykwalifikowanych, zmniejszała zatrudnianych na stanowiskach nierobotniczych. Na niezmiennym poziomie (z wyjątkiem roku 2015) pozostawała liczba migrantów wykonujących prace proste;
- zidentyfikowane zmiany w strukturze migrantów, jakie zaszły w badanych latach, mają korzystny wpływ na polski rynek pracy i funkcję ekonomiczną migracji, a także brak wyraźnych sygnałów z rynku o niekorzystnych zjawiskach związanych z zatrudnianiem migrantów, np. o wypieraniu polskich pracowników, potwierdzają, że rosnąca liczba migrantów została bez większych problemów absorbowana przez rynek pracy;
- trudno jednak prognozować sytuację migrantów na polskim rynku pracy w kolejnych latach, gdyż zależy to od wielu innych czynników, nie tylko związanych z liczbą i strukturą migracji, ale również z sytuacją ekonomiczną polskiej gospodarki i skalą ewentualnych powrotów Polaków z Wielkiej Brytanii.

Literatura

- Balicki J., Stalker P., 2006, *Polityka imigracyjna i azyłowa*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa.
- Boeri T., Brücker H., 2005, *Why Are Europeans So Tough on Migrants?*, *Economic Policy*, no. (20) 44, s. 629-703.
- Borjas G. (red.), 2000, *Issues In the economics of immigration*, The University of Chicago Press, Chicago.
- Card D., 2001, *Immigrant inflows, native outflows, and the local labor market impacts of higher immigrations*, *Journal of Labor Economics*, no. 1, s. 22-64.
- Castles S., Iredale R., Vesta E., 2001, *Australian immigration between globalization and recession*, *International Migration Review*, vol. 28, no. 2, [za:] Stalker P., *The No-nonsense Guide to International Migration*, Verso, London.
- Glover S., Gott C., Loizillon A., Portes J., Price R., Spencer S., Srinivasan V., Willis C., 2001, *Migration: An Economic and Social Analysis*, RDS Occasional Paper, no. 67, London.
- Golinowska S. (red.), 2004, *Popyt na pracę cudzoziemców. Polska i sąsiedzi*, IPiSS, Warszawa.
- Klimek D., 2009, *Problemy kierowania migrantami zarobkowymi (na przykładzie migracji ukraińskiej)*, [w:] Letkiewicz A. (red.), *Wartości i normy społeczne a zachowania w organizacji*, Wyższa Szkoła Policji, Szczytno.
- Klimek D., 2015, *Funkcja ekonomiczna migracji zarobkowej z Ukrainy do Polski*, Politechnika Łódzka, Łódź.
- Lesińska M., 2012, *Polityka migracyjna Polski a procesy napływowe z Ukrainy*, [w:] Brunarska Z., Grotte M., Lesińska M., *Migracje obywateli Ukrainy do Polski w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego: stan obecny, polityka, transfery pieniężne*, CMR Working Paper, no. 60 (118), Warszawa.

- Longhi S., Nijkamp P., Poot J., 2005, *A meta-analytic assessment of the effect of immigration on wages*, Discussion Paper, no. 134/3, Tinbergen Institute, Amsterdam 2005, s. 472, <http://ideas.repec.org/e/ppo117.html> (2.03.2016).
- Kubiciel-Lodzińska S., 2012, *Zatrudnienie cudzoziemców w województwie opolskim – wyniki badań empirycznych*, Polityka Społeczna, nr 8.
- MRPiPS, <https://www.mpips.gov.pl/analizy-i-raporty/cudzoziemcy-pracujacy-w-polsce-statystyki/> (10.04.2016).
- Piekut A., 2008, *Czynniki makro- i mikrospołeczne po stronie pracowników cudzoziemskich*, [w:] Żylicz A., Grabowska-Lusińska I. (red.), *Czy polska gospodarka potrzebuje cudzoziemców?*, OBnM UW, Warszawa.
- Żylicz A., 2008, *Pracownicy cudzoziemscy na polskim rynku pracy: komplementarni czy substytucyjni?*, [w:] Żylicz A., Grabowska-Lusińska I. (red.), *Czy polska gospodarka potrzebuje cudzoziemców?*, OBnM UW, Warszawa.